

Droga ku pamięci

W związku z przypadającą w tym roku kolejną okrągłą rocznicą Zbrodni Katyńskiej. Oddział Zrzeszenie Kaszubsko - Pomorskiego w Konarzynach wsparty środowiskiem saperskim dawnego garnizonu Drawno i członkami Izby Historycznej Ziemi Pełczyckiej podjęli uwiecznione sukcesem przedsięwzięcia zmierzające do upamiętnienia osoby, która blisko 11 lat związana była z Konarzynami a która w Katyniu od zbrodniczego strzału zakończyła swoje życie.

Osobą tą jest komendant byłego Komisariatu Straży Granicznej Konarzyny komisarz/**major Kazimierz Kociatkiewicz**. Ten urodzony na Kresach oficer niemal od zarania swej służby w szeregach SG związany był z tym komisariatem, a co za tym idzie także z Konarzynami. W młodym wieku uczestniczył w walkach o wolność Polski. Brał udział w zmaganiach wojny z bolszewikami. Po wojnie kształcił się, co zaowocowało stopniami oficerskimi w wojsku i w Straży Granicznej, w której przeszedł szczeble od aspiranta do komisarza. Natomiast w wojsku kolejno awansował od podchorążego do kapitana, przez wiele lat był oficerem rezerwy kawalerii.

Interesował się jeździectwem i motoryzacją. Egzamin na prowadzenie samochodu zdał z wynikiem dobrym w 1925 r. W 1930 r. po przeszkoleniu w Centrum Wyszukolenia Żandarmerii w Grudziądzu został oficerem rezerwy żandarmerii. Dnia 02.10.1929 r. ożenił się z miejscową panną **Teresą Sobczak**, córką **Feliksa i Agnieszki**. Teść był konarzyńskim masarzem. Poprzez żonę, był do swojej tragicznej śmierci rodzinnie związany z Konarzynami. Po klęsce wrześniowej żona długo oczekiwała na wiadomość o mężu.

Z obozu w Kozielsku, gdzie został osadzony dostała tylko jeden list, w którym napisał „*Nie martw się. Jest ciężko, ale chyba się jeszcze zobaczymy*”. **Teresa Kociatkiewicz** po wojnie pracowała w Ośrodku Zdrowia i jednocześnie była bibliotekarką w Konarzynach. Zmarła w 1971 r. Komisarz Kazimierz Kociatkiewicz był jednym z głównych animatorów życia patriotyczno – obywatelskiego i sportowego na podległym służbowo terenie, położył niedoceniane dziś zasługi w dziedzinie patriotycznej edukacji historycznej i obronnej. Był członkiem wielu towarzystw od kombatanckich po charytatywne, w których pracach brał czynny udział. Był wśród tych, których zasługą było postawienie w Konarzynach w 1932 r. pomnika **Józefa Piłsudskiego**, co było wydarzeniem na skalę całego Pomorza, gdyż w tym regionie był to pierwszy i do 1939 r. jedyny taki pomnik.

Komisarz miał także swój udział w postawieniu istniejącego do dziś konarzyńskiego pomnika Serca Jezusowego (wyświęcony 15.11.1936). Miejscowa Straż Graniczna za sprawą jej komendanta partycypowała we wszystkich przedsięwzięciach patriotyczno religijnych realizowanych w latach 30-tych ub. wieku a zwłaszcza w nadaniu im bardziej uroczystego charakteru.

Były to przedsięwzięcia w postaci wart, posterunków honorowych, salw i oprawy muzycznej działającej w komisariacie orkiestry dętej. Straż organizowała imprezy sportowe, pogadanki, konkursy, zabawy, bale charytatywne, a strażnicy młodego pokolenia starali się rozwinąć hobbystyczne i uniwersalne zainteresowania wśród konarzyńskich dzieci i młodzieży. Postawa etyczna – moralna oraz prezencja Kociatkiewicza powodowała, że stał on na czele pododdziałów SG występujących podczas oficjalnych uroczystości państwowych i religijnych poza Konarzynami.

Kazimierz Kociatkiewicz wśród podległych strażników trzymał żelazną dyscyplinę i w przeciwieństwie do komisariatów w Brzeźnie i Lipnicy użycia broni w stosunku do ludzi na terenie

podległym konarzyńskiemu komisariatowi SG niemal nie występowały. Był to wynik rzetelnego wykonywania obowiązków przez jego podwładnych, jeden z nich st. str. **Franciszek Tokarski** został w 1935 r. podczas pełnienia służby na granicy zamordowany przez kłusowników. W połowie 1939 r. Kociatkiewicza przeniesiono na stanowisko kwatermistrza Inspektoratu Granicznego Jasło. Jego następcą został kom./por. WP **Piotr Marciniak**.

Kociatkiewicz pozostawił komisariat wyszkolony o wysokim morale, o czym świadczy wykonanie zadania bojowego w dniu 01.09.1939 r. kiedy to strażnicy graniczni z Konarzyn wsparci plutonem ON wysadzili most w Swornychgaciach i zgodnie z otrzymanym rozkazem zatrzymali Niemców na linii Brdy, przez co Komisariat SG Konarzyny utrwalił się na kartach historii polskich zmagania w pierwszym dniu wojny.

Nie wiemy jakie zadania kom. Kociatkiewicz wykonywał po wybuchu wojny. Faktem jest, że trafił do radzieckiej niewoli, co okazało się tragiczne w skutkach. Został bestialsko zamordowany w kwietniu 1940 r. - Lista katyńska nr 029/2 z kwietnia 1940 roku, poz. 54 - spoczywa na katyńskim cmentarzu. Wielu jego podwładnych kontynuowało walkę z okupantem, bądź cierpiało z powodu przynależności do polskiej Straży Granicznej. Restrykcje spadały także na rodziny strażników, żony i dzieci.

Mając na uwadze dokonania komisarza Kociatkiewicza, miejscowy Oddział ZKP, kierowany przez Panią Prezes Marię Rogenbuk, korzystając z pomocy organizacji z woj. zachodniopomorskiego postanowił doprowadzić do spopularyzowania tej postaci. Efektem jest opracowanie jego szczegółowego życiorysu oraz zamieszczenie w lokalnych mediach (Merkuriusz Człuchowski, Biuletyn CSSP Koszalin, Dziennik Bałtycki) opracowań dotyczących komisariatu i jemu podległych placówek.

Na okoliczność przybliżenia postaci kom. Kociatkiewicza i jego podwładnych opracowano wspólnie z ZKP O. Konarzyny dwa numery specjalne Biuletynu Kawaliera wydawanego przez Stowarzyszenie Saperów Polskich koło w Drawnie i Izbę Historyczną w Pełczycach. Numery te powstały w Czarnem w latach 2011 – 2012. By wzbogacić pamięć o Straży Granicznej w Konarzynie wykorzystano z zasobów Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie.

Wcześniej na początku lat 80 – tych XX w. Kociatkiewicz wzmiankowany był zdawkowo przez **Władysława Stanisławskiego** w jego "Historii płonącego pogranicza". Niestety, autor tego opracowania nie zgłębił tej postaci. Kolejnym poznawczym krokiem milowym były zorganizowane w 2012 r. przez Fundację Naji Goche „Spotkania na Gochach”, które całkowicie poświęcone zostały problematyce straży granicznej w tym regionie.

Jeden dzień tych spotkań przeznaczony był dla zaprezentowania historii Komisariatu SG Konarzyny i jego męczenników. W 2013 r. Kociatkiewicz został przypomniany przez przedstawiciela SSP koło w Drawnie podczas konferencji okolicznościowej z okazji 85 –lecia Straży Granicznej w CSSG w Koszalinie. W 2014 r. Fundacja Naji Goche wsparta Lasami Państwowymi i SSP kołem w Drawnie wykonała strażnicę pamięci w miejscu gdzie mieściła się siedziba Placówki I Linii Kiełpin Szosa, przy okazji ukazano postać przełożonego Placówki kom. Kazimierza Kociatkiewicza. Strażnicę oddał symbolicznie w użytkowanie wicemarszałek Senatu RP **Jan Wyrowiński**.

W ramach ogólnopolskiego programu „Katyń ocalić od zapomnienia” wspomniane na wstępie organizacje podjęły inicjatywę mającą na celu posadzenie w Konarzynie „Dębu Pamięci” ku czci Komendanta Kociatkiewicza. Izba Historyczna Pełczyce z Stowarzyszeniem Saperów Polskich kołem

Drawno zobowiązali się do wykonania czynności związanych z zaprojektowaniem i wykonaniem tabliczki pamiątkowej a miejscowy Oddział ZKP wziął na siebie pozostałe zadania. Z przeprowadzonej analizy terenu wynikało, że najlepsza lokalizacja „Dębu Pamięci” byłaby w rejonie przykościelnym co, na wniosek prezesa Oddziału ZKP **Marii Rogenbuk** zostało zaakceptowane przez proboszcza miejscowej Parafii Rzymskokatolickiej pw. Apostołów Św. Piotra i Pawła ks. **Marka Weltrowskiego**.

Argumentami jakie przemawiały za tym były nie tylko dane biograficzne i męczeńska śmierć mjr. Kociatkiewicza ale także to, że w miejscu tym uhonorowany jest ks. **A. Schulz** współbojownik o korzystną dla Polski granicę a kom. Kociatkiewicz tę granicę chronił. Ks. Schulz zginął z rąk czarnego reżimu a Kociatkiewicz czerwonego, obaj zginęli za Polskę. Przystąpiono do prac. Drzewko dębu przekazało Nadleśnictwo Miastko. Kamień uzyskano dzięki wiceprezesowi ZKP O. Konarzyny **Markowi Dykierowi**.

Wykonanie tablicy wraz z formą wyeksponowania „Dębu Pamięci” zrealizowano także przy moralnym wsparciu Komitetu Społecznego na Rzecz Budowy Miejsca Pamięci Historycznej oraz Akcji Katolickiej w Konarzynach, Fundacji Naji Goche, Stowarzyszenia Bastion Tradycji z Kalisza Pom. i Radovana Protić z Łowicza Waleckiego. Wymowa blisko siebie stojących tablic poświęconych autentycznym męczennikom kapłana i żołnierza – Strażnika Granicznego jest uniwersalna, jednocześnie stanowi ważne miejsce martyrologiczne na całych Kaszubach.

Dąb Pamięci w Konarzynach poprzez oddanie czci mjr. Kociatkiewiczowi zmusza do zadumy nad losem także tych Strażników Granicznych Komisarjatu Konarzyny, co nigdy z wojny nie wrócili: komendanta **Piotra Marciniaka**, starszego przodownika **Ignacego Markowskiego**, przodownika **Ludwika Urbaniaka** - starszych strażników i strażników SG: Walecznego na Polu Chwały **Nikodema Janiaka**, **Tomasza Aldalberta Musiała**, **Józefa Sędzickiego**, **Władysława Wehrsteina**, **Tadeusza Cieślaka**, **Stanisław Poprawa**, **Leona Przybysz**.

Smutną ciekawostką jest to, że z trzech komendantów ościennych komisariatów jedynie Kociatkiewicz do tej pory nie miał należnego mu dębu, jego koledzy zginęli także od kul NKWD o nich pamiętano i posadzono im dęby lecz poza Brzeźnem czy Lipnicą. Komisarz SG Kazimierz Kociatkiewicz w 2010 r. pośmiertnie otrzymał awans na majora WP. Obecność na uroczystości pobłogosławienia kamienia i Dębu Pamięci zaszczytlili ułani 18 pułku ułanów pomorskich, pułku będącego towarzyszem broni Komisarjatu SG Konarzyny w ramach walk Zgrupowania Chojnice w 1939 r.

Żandarmeria Wojskowa podejmując decyzję o wystawieniu posterunku honorowego przy Dębie Pamięci oddała cześć swojemu oficerowi, gdyż Kociatkiewicz w chwili śmierci był zmobilizowanym kapitanem żandarmerii. Także bractwo kurkowe z Czarnego wyraziło cześć wobec dokonań komisariatu i to nie dziwi, gdyż Czarne jest polskim miastem królewskim w którym władzę starostów sprawowali przedstawiciele wywodzącego się z Konarzyn rodu **Konarskich**. Ponadto to w Czarnem w latach 2010 – 2012 doszło do opracowania biografii Kociatkiewicza i innych poległych strażników granicznych z Konarzyn.

Maria Rogenbuk